

80
CS

FACTS

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Hodnocení rizika – úlohy a povinnosti

Bezpečnost a zdraví pracovníků při práci chrání v Evropě přístup založený na hodnocení a řízení rizik. K provedení efektivního hodnocení rizik na pracovišti je zapotřebí, aby všichni zúčastnění jasně pochopili **právní kontext, pojmy, proces hodnocení rizik i roli**, kterou budou hrát **hlavní aktéři** účastníci se tohoto procesu ⁽¹⁾.

Právní kontext

Klíčový význam hodnocení rizik je stanoven v rámcové směrnici EU ⁽²⁾. Zaměstnavatelé mají obecnou povinnost zaručit bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků ve všech otázkách týkajících se práce. Hodnocení rizik zaměstnavatelům umožňuje přijmout opatření, která jsou zapotřebí pro ochranu bezpečnosti a zdraví jejich pracovníků. Tato opatření zahrnují:

- předcházení pracovním rizikům,
- poskytování informací a školení pro pracovníky,
- zavádění potřebné organizace a prostředků pro provádění nezbytných opatření.

Tato rámcová směrnice byla zapracována do vnitrostátních právních předpisů. Členské státy však mají právo zavést na ochranu svých pracujících přísnější opatření (prostudujte si právní předpisy své země) ⁽³⁾.

Co se rozumí pod pojmem hodnocení rizika?

Hodnocení rizik je proces posuzování pracovních rizik, jež vznikají v důsledku nebezpečí na pracovišti. Zahrnuje systematické zkoumání všech aspektů a zvažují se v rámci něj tyto otázky:

- co by mohlo být příčinou poškození zdraví nebo škody,
- zda je možné nebezpečí zamezit, a pokud nikoli,
- jaká preventivní či ochranná opatření jsou nebo by měla být přijata, aby bylo možné mít rizika pod kontrolou.

Nezapomeňte:

- zdrojem nebezpečí může být cokoli – pracovní materiály, technické zařízení, pracovní metody nebo postupy –, cokoli, co může způsobit újmu na zdraví,
- riziko je – větší či menší – pravděpodobnost, že někomu bude způsobena újma na zdraví.

Jakým způsobem se hodnocení rizik provádí?

Hlavní zásady, které by měly být vzaty v úvahu během celého procesu hodnocení rizik ⁽⁴⁾, můžeme rozčlenit do několika kroků.

1. krok – určení rizik a ohrožených osob

Vyhledání věcí na pracovišti, jež mohou způsobit újmu na zdraví, a identifikace pracovníků, kteří by mohli být vystaveni těmto nebezpečím.

2. krok – vyhodnocení rizik a jejich seřazení podle priorit

Posouzení existujících rizik (jejich závažnosti, pravděpodobnosti atd.) a jejich seřazení podle důležitosti. Je nezbytné, aby byly upřednostněny činnosti, jejichž cílem je odstranění rizik nebo předcházení těmto rizikům.

3. krok – rozhodnutí o preventivním opatření

Určení vhodných opatření pro odstranění zjištěných rizik nebo pro jejich udržení pod kontrolou.

4. krok – přijetí opatření

Zavedení preventivních a ochranných opatření na základě plánu, v němž jsou stanoveny priority (je nanejvýš pravděpodobné, že všechny problémy nemohou být vyřešeny okamžitě), a přesné určení, kdo udělá co a kdy, kdy má být opatření zavedeno, a také přesné určení prostředků zavedených na provedení těchto opatření.

5. krok – monitorování a přezkum

Hodnocení by mělo být v pravidelných intervalech přezkoumáváno, aby se zajistilo, že bude stále aktuální. Musí být revidováno pokaždé, když dojde k významným změnám v organizaci, a také v důsledku zjištění, která vyplynula ze šetření úrazu nebo „skoronehody“ ⁽⁵⁾.

Kdo co dělá?

Zaměstnavatel je povinen:

- zajistit bezpečnost a zdraví pracovníků ve všech otázkách souvisejících s prací,

⁽¹⁾ Obsah tohoto informačního listu je založen na Pokynech k hodnocení rizik na pracovišti, Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 1996.

⁽²⁾ Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci.

⁽³⁾ Česká republika: www.cz.osha.europa.eu.

⁽⁴⁾ I v případě, že je hodnocení rizik ve vaší zemi rozděleno na jiný počet kroků, hlavní zásady by měly být totožné.

⁽⁵⁾ Takovými případy jsou neplánované události, při nichž nedošlo, avšak mohlo dojít ke zranění, nemoci či poškození zdraví.

- organizovat hodnocení rizik,
- vybrat osobu či osoby, které provedou toto hodnocení, a zajistit, že k tomu budou odborně způsobilé,
- vyhodnotit rizika a zavést ochranná opatření,
- prodiskutovat organizaci hodnocení rizik se zaměstnanci nebo s jejich zástupci, ale i s osobami, které provádějí toto hodnocení a preventivní opatření,
- mít k dispozici toto vyhodnocení rizik,
- vypracovat po projednání se zaměstnanci a/nebo s jejich zástupci, nebo dokonce ve spolupráci s nimi, dokumenty o hodnocení a dát jim tyto záznamy k dispozici,
- zajistit, že všechny dotčené osoby budou informovány o jakémkoli nebezpečí nebo riziku a o všech ochranných opatřeních, která byla přijata, aby se předešlo takové újmě.

Osoba provádějící hodnocení rizik

Konečné rozhodnutí o osobách, které provádějí hodnocení rizik, přijímá zaměstnavatel. Těmito osobami mohou být:

- zaměstnavatel,
- zaměstnanci určení zaměstnavatelem,
- externí hodnotitelé a služby, **pokud** je na pracovišti nedostatek k tomu způsobilých pracovníků.

Osoby určené zaměstnavatelem k tomu, aby provedly hodnocení rizik, by měly být způsobilé pro takový úkol. Většinou není zapotřebí, aby to byli specialisté na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ale mohou svou způsobilost prokázat. Musí prokázat, že:

- 1) znají obecný přístup k hodnocení rizik,
- 2) jsou schopny aplikovat tento přístup na pracoviště a na požadovaný úkol; to může vyžadovat:
 - a) rozpoznání problémů týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
 - b) vyhodnocení potřebnosti opatření a jejich seřazení podle priority;
 - c) navržení alternativ, které jsou k dispozici pro odstranění nebo snížení rizik, a posouzení jejich relativních výhod;
 - d) vyhodnocení jejich účinnosti;
 - e) propagování a předávání zlepšení a správné praxe v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
- 3) jsou schopny rozpoznat situace, za kterých by bez pomoci nemohly riziko přiměřeně vyhodnotit, a dovedou poradit, pokud jde o potřebu dalšího vedení.

Pracovníci a jejich zástupci

Pracovníci a/nebo jejich zástupci mají právo/povinnost:

- být konzultováni, pokud jde o opatření pro organizaci hodnocení rizik a jmenování osob, které provedou tento úkol,
- účastnit se hodnocení rizik,
- upozornit své nadřízené nebo zaměstnavatele na rizika, kterých si povšimli,
- podávat zprávy o změnách na pracovišti,
- být informováni o rizicích pro svou bezpečnost a zdraví při práci a o opatřeních, která jsou zapotřebí k odstranění nebo snížení těchto rizik,

- požádat zaměstnavatele o přijetí přiměřených opatření a předložit návrhy, jak nebezpečí snížit na minimum nebo jak příslušné nebezpečí odstranit u zdroje,
- spolupracovat se zaměstnavatelem, aby mu umožnili zajistit bezpečné pracovní prostředí,
- být zaměstnavatelem konzultováni při vypracovávání dokumentace o hodnoceních.

Dodavatelé

Tam, kde na stejném pracovišti pracují zaměstnanci z různých podniků, může být zapotřebí, aby osoby hodnotící rizika pro každého ze zaměstnavatelů vzájemně sdílely informace týkající se rizik i opatření nutných k tomu, aby bylo možné se s těmito riziky vyrovnat.

Zdroje pro hodnocení rizik

K dispozici je mnoho zdrojů, které mohou podnikům pomoci provést hodnocení rizik. Výběr metody bude záviset na podmínkách pracoviště, například na počtu pracovníků, na typu pracovních činností a zařízení, na konkrétních vlastnostech pracoviště i na veškerých specifických rizicích.

Více informací o zdrojích pro hodnocení rizik je k dispozici na adrese: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Hodnocení rizik spojené s účastí všech

Hodnocení rizik by se nemělo provádět tak, že by na něm zaměstnavatel nebo zástupce zaměstnavatele pracoval osamoceně. Hodnotitelé by měli do této činnosti zapojit zaměstnance nebo jejich zástupce. Pracovníci by měli být konzultováni v rámci samotného procesu hodnocení a měly by jim být poskytnuty informace o jakýchkoli závěrech, k nimž se dospělo, stejně jako o preventivních opatřeních, která budou přijata.

Koordinace mezi zaměstnavateli

Při hodnocení rizik vždy vezměte v úvahu, že na pracovišti mohou být přítomni zaměstnanci z jiných podniků (např. osoby provádějící úklid, zaměstnanci soukromých bezpečnostních služeb vykonávající ostrahu, údržbáři) nebo jiní lidé, kteří tam nepatří (například klienti, návštěvníci, kolemjdoucí). Tito lidé by měli být považováni za osoby vystavené riziku, ale pozornost by měla být věnována i tomu, zda jejich přítomnost nemůže na pracoviště vnést nová rizika.

Použití externích služeb k provádění hodnocení rizik

Nehledě na to, kdo provede příslušné hodnocení rizik – dokonce i v případě, že je to externí služba –, konečnou odpovědnost za toto hodnocení nese zaměstnavatel.

Další informace

Tento informační list byl vytvořen na podporu evropské kampaně o hodnocení rizik v letech 2008–09. Další informační listy z této řady a více informací o hodnocení rizik lze nalézt na internetové adrese: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>. Tento zdroj je neustále vyvíjen a aktualizován.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Kopírování s uvedením zdroje povoleno. Printed in Belgium, 2008

